

Projekt
Národný konvent o Európskej únii
(Správa o činnosti za rok 2008)

1.1 Zámer Národného konventu

Národný konvent vznikol ako odpoveď Slovenskej republiky na výzvu summitu Európskej únie v Nice z decembra 2000 pre členské krajiny sa aktívne zapojiť do diskusie o inštitucionálnej reforme a budúcnosti Európskej únie. Od svojho prvého zasadnutia v máji 2001 sa stal prvou inštitucionálnou platformou v Slovenskej republike poskytujúcou priestor pre celospoločenskú diskusiu o Európskej únii, za účasti predstaviteľov všetkých hlavných segmentov verejného života – politických strán, exekutívy, parlamentu, mimovládnych organizácií, cirkví, záujmových združení, predstaviteľov samospráv, hospodárskeho a kultúrneho života. Jedným z jeho hlavných cieľov je tiež prispieť k zníženiu pocitu vylúčenia občanov z procesu tvorby politiky na európskej úrovni a prispieť tak k riešeniu otázky „demokratického deficitu“ EU.

Zámerom „Národného konventu o Európskej únii“ je v odbornom rámci reagovať na nové trendy strategickej orientácie politik Európskej únie. Odborná diskusia v rámci platformy Národného konventu slúži ako prostriedok informovania širokej verejnosti o aktuálnom dianí v EÚ a zároveň ako jeden z podkladov v rozhodovacej činnosti orgánov verejnej správy. Taktiež vymedzuje názorovú orientáciu a vnímané potreby verejnosti, ako nevyhnutný predpoklad pre vytváranie strednodobej strategickej a trvalo udržateľnej zahranično-politickej doktríny v SR.

Dôkazom toho, že Národný konvent o EÚ má v podmienkach Slovenskej republiky svoje reálne opodstatnenie je aj široký záujem laickej ale najmä odbornej verejnosti diskutovať o európskych témach na jednotlivých fórach tohto projektu. Realizátori projektu spravujú aj internetovú stránku Národného konventu.

1.2 Systém práce Národného konventu

Podujatia „Národného konventu o Európskej únii“ boli v roku 2008 organizované v dvoch formátoch – konferencie a semináre. V rámci každej stanovenej témy sa uskutočnila konferencia a jeden až dva semináre. Čo sa jednotlivých podujatí týka, ich spoločným ukazovateľom bola snaha nie len informovať o aktuálnych témach ktoré dominujú v EÚ, ale predovšetkým zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o týchto otázkach. Dôležitú úlohu zohrávala prítomnosť odborníkov na konkrétnu problematiku, ktorí pochádzali zo všetkých sektorov spoločnosti, či už zástupcovia orgánov štátnej správy, miestnej samosprávy, záujmových združení (náboženských, menšinových) ale i politických strán a mimovládnych organizácií. Primárnym cieľom bolo spájať často krát protichodné názory vyslovené predstaviteľmi jednotlivých skupín spoločnosti, ich analýza, syntéza a následné hľadanie spoločných postojov či kompromisov v snahe pripraviť reprezentatívne výstupy, ktoré boli odovzdávané decíznym orgánom. Ďalším cieľom bolo otvoriť celospoločenskú diskusiu na konkrétne problémy EÚ ako na regionálnej úrovni, tak i v celoštátnom kontexte.

Formáty podujatí sa líšili predovšetkým počtom členov ako i rozsahom regulácie vystúpení a diskusie.

Predpokladaným cieľom **seminárov** bolo vytvoriť priestor pre prezentáciu postojov a názorov účastníkov a následne voľne diskutovať o daných, vznesených problematikách. Teda informovať a diskutovať, poprípade nachádzať spoločné stanoviská či vyvrátiť možné predsudky k danej otázke.

Ambíciou **konferencií** bolo sprostredkovanie komunikácie medzi predstaviteľmi rôznych spoločenských skupín a zástupcov organizácií na fóre, ktoré disponuje najväčšou legitimitou tým, že spája mimovládnu sféru s vládnu. Významným prvkom konferencií bola prítomnosť zástupcov vládnych inštitúcií a orgánov štátnej správy, ktorým bolo týmto spôsobom umožnené získať informácie od predstaviteľov iných skupín a prípadne ich implementovať do tvorby politiky. Konferencie teda umožnili priamu komunikáciu týchto dvoch primárnych skupín (mimovládneho a vládneho sektora). Cieľom bola výmena názorov, poprípade reflektovanie požiadaviek, či vysvetľovanie rozdielnych stanovísk. Dôležitú úlohu zohrala i prítomnosť experta v konkrétnej diskutovanej problematike, pričom ich úlohou bolo podnecovať diskusiu poukazovaním na existujúcu situáciu a reálne problémy, navrhovať pravdepodobné scenáre vývoja, a zároveň i možnosti reakcií a odpovedí na danú situáciu. Výsledkom konferencií boli odporúčania pre decíznu sféru.

Pri organizácii rokovaní Národného konventu bolo rozhodujúce pružne reagovať na aktuálne udalosti a dianie v rámci EÚ, ale i svetovej politiky. Z toho dôvodu bol do programu zaradený napr. seminár, ktorý sa konal týždeň pred prezidentskými voľbami v USA,

zaoberajúci sa transatlantickými vzťahmi v kontexte očakávanej zmeny americkej administratívy.

1.3 Prioritné tematické okruhy projektu Národný konvent o Európskej únii v roku 2008

Národný konvent o Európskej únii predstavuje špecifické diskusné fórum, ktoré má slúžiť ako pôda, na ktorej majú zástupcovia štátnej správy, samosprávy, odborných združení, akademickej obce a zainteresovaná verejnosť možnosť vymeniť si názory a informácie o aktuálnom dianí v EÚ a vyjadriť sa k strategickým dokumentom týkajúcich sa EÚ. Vzhľadom na poslanie Národného konventu o Európskej únii je preto veľmi dôležité, aby si konvent zachoval svoju flexibilitu a pružne reagoval na agendu a témy, ktoré sa na európskej pôde vyskytnú.

Počas 2008 dominovali nasledovné témy schválené Ministerskou radou vlády pre záležitosti EÚ:

- a) ***Spoločná poľnohospodárska politika EÚ a regionálny rozvoj***
- b) ***Budúce vyhliadky SZBP EÚ vo svetle úprav obsiahnutých v „Lisabonskej zmluve“ (zahŕňajúc problematiku Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky)***
- c) ***Vstup SR do eurozóny – vplyv a dôsledky***
- d) ***Interkultúrny dialóg***
- e) ***Energetická bezpečnosť, klimatické zmeny a trvalo udržateľný rozvoj***
- f) ***Rozširovanie EÚ – dôležitý proces rozšírenia zóny bezpečnosti, stability a prosperity v Európe***
- g) ***Horizontálne priority Národného strategického referenčného rámca na roky 2007 – 2013 ako spôsob rozvoja vedomostnej spoločnosti na Slovensku***
- h) ***Aktuálne otázky vonkajších vzťahov EÚ – Transatlantické vzťahy***

Konferencia a seminár na tému **Spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie** upozornili na dôležitosť poľnohospodárstva pre zaistenie potravinovej bezpečnosti krajiny. Klimatické zmeny však môžu predstavovať ohrozenie jeho ďalšej činnosti, preto by malo byť jedným zo základných cieľov vlády zabezpečiť prefinancovanie prípadných škôd spojených s ich prejavmi, predovšetkým záplavami, extrémnymi suchami a následnou

neúrodou. Tieto situácie sa pravidelne opakujú a nie je možné riešiť ich ad hoc opatreniami zameranými na krátkodobé preklenutie krízy. Diskutéri síce oceňujú, že sa v tomto roku uvažuje o odkúpení prebytkov Štátnymi hmotnými rezervami, nepovažujú to však za systémové opatrenie. Takým by, naopak, mohlo byť vytvorenie akéhosi rizikového fondu, ktorý úspešne funguje vo viacerých európskych krajinách. Diskutéri sa zhodli predovšetkým na potrebe vypracovania komplexnej a všeobecne prijateľnej národnej stratégie ďalšieho rozvoja pôdohospodárstva, ktorá by zároveň slúžila ako základný dokument pre tvorbu stanovísk Slovenskej republiky ku konkrétnym návrhom orgánov únie. Jasne stanovené priority v súlade s kvalitnými rezortnými stratégiami možno následne presadzovať buď v spolupráci v rámci Vísegrádskej štvorky alebo i individuálne s ostatnými novými členskými štátmi.

Ďalšou možnosťou je detailné štúdium akčných plánov a priorít vplyvnejších členských štátov a snaha profilovať svoju pozíciu v ich rámci. V tejto súvislosti upozornili diskutujúci najmä na možnosti Slovenska využiť financie určené na rozvoj miest, ktorý patrí medzi priority Nemecka, na revitalizáciu sídlisk. Keďže celé územie Slovenskej republiky je pokryté regionálnou spoluprácou, môžeme čerpať aj z francúzskej snahy o podporu cezhraničnej spolupráce. V kontexte diskusií o poznatkovo orientovanej spoločnosti zdôraznili riziko jej prílišného presadzovania predovšetkým na úkor budovania infraštruktúry, ktorá je jej nevyhnutným predpokladom a dôležitou súčasťou. Zároveň s úsilím o postupné vyrovnávanie dosiahnutého stupňa rozvoja spoločnosti zakladajúcich členov však nemožno podceňovať ani kontinuálne investície do vzdelávania a výskumu, ako faktor zvyšovania konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva.

Diskutéri upozornili i na vzájomnú izolovanosť rezortných výskumov, takisto na veľký počet vedecko-výskumných projektov, ktoré sa často riešia duplicitne, bez vzájomného prepojenia, pričom zväčša chýba syntéza výsledkov riešenia a ich spracovanie do realizačnej formy. Je tiež potrebné, aby ministerstvo bralo pri svojej činnosti do úvahy už vytvorené analýzy.

Účastníci sa tiež zhodli na potrebe integrácie či koordinácie nástrojov regionálneho rozvoja, ktoré sú vytvorené na viacerých ministerstvách, prípadne vytvorení samostatného fondu regionálneho rozvoja. Okrem profesorov Slovenskej poľnohospodárskej univerzity sa na podujatiach aktívne zúčastnil aj poslanec Európskeho parlamentu Peter Baco, štátny tajomník Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR Daniel Ács, poslankyňa Národnej rady Slovenskej republiky Zdenka Kramplová či Igor Kosír z Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Jedna z najaktuálnejších tém podujatí Národného konventu o EÚ v roku 2008 niesla názov „**Budúce vyhliadky Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ (SZBP EÚ) vo svetle úprav obsiahnutých v Lisabonskej zmluve**“. V rámci tejto témy sa uskutočnili tri podujatia a prednášky sa zaoberali rôznymi pohľadmi na Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ, ale aj širšou charakteristikou európskeho bezpečnostného prostredia, možných súčasných a budúcich hrozieb a tiež kritikou určitých inštitucionálnych a iných nedostatkov.

Spoločným menovateľom prednášok úvodnej medzinárodnej konferencie k tejto téme, ktorá sa uskutočnila v polovici septembra 2008 v Banskej Bystrici, bol dôraz zjednotenie bezpečnostných a zahraničnopolitických záujmov členských štátov EÚ. Profesor Thierry Letterre z Univerzity vo Versailles zdôraznil, že hlavným problémom v rámci EÚ je nekompatibilita záujmov a rozdielne postoje k obrane a definícii najaktuálnejších hrozieb, čo sa prejavuje napríklad aj vo vzťahu k zahraničnej politike Spojených štátov. Riaditeľ politickej sekcie MZV SR, Igor Slobodník zdôraznil potrebu zosúladenia SZBP EÚ s politikou NATO, keďže 21 členov EÚ sú zároveň aj členmi tejto organizácie.

Hlavnou ideou Lisabonskej zmluvy má byť prehĺbenie politickej integrácie EÚ, ktorá je pre zefektívnenie SZBP ako účinného zahraničnopolitického nástroja nevyhnutná. Ak má byť Európa (Európska únia) v budúcnosti vnímaná ako významný aktér medzinárodného systému, potrebuje v prvom rade zjednotiť zahraničnopolitické záujmy členských štátov, spoločne definovať bezpečnostné hrozby a potenciálnych nepriateľov a určiť prioritné geografické oblasti svojho pôsobenia. Efektivita systému kolektívnej bezpečnosti v rámci NATO sa postupne znižuje a preto je potrebný zodpovednejší európsky prístup k tejto problematike a jednoznačné vymedzenie úloh. Prijatie Lisabonskej zmluvy by znamenalo určitý posun smerom k načrtnutým perspektívam lepšej akcieschopnosti únie ako celku.

Aj v prípade ratifikácie Lisabonskej zmluvy (v prípadnom opakovanom referende v Írsku a vyriešení ústavných sporov v Českej republike) však ostáva otáznou praktická realizácia prijatých krokov. Na poslednom seminári k tejto téme odzneli zo strany Milana Labuzíka a Ivana Pacha z Akadémie ozbrojených síl M. R. Štefánika kritické pripomienky na adresu inštitucionálnej organizácie bezpečnostného sektora SR, predovšetkým úloh a zloženia Bezpečnostnej rady vlády a Ústredného krízového štábu. Apelovali tiež na reštrukturalizáciu ozbrojených síl SR na vojenské jednotky expedičného typu, ktoré by boli schopné nasadenia v zahraničí a zvýšenie zapájania týchto jednotiek do medzinárodných operácií, nie len úloh krízového manažmentu.

Všetkými troma podujatiami sa niesla zhoda v základných stanoviskách – potreba prijať Lisabonskú zmluvu a zefektívniť fungovanie SZBP, jasne vymedziť úlohu NATO vo vzťahu k EÚ a presadzovať širšie chápanie bezpečnostnej politiky, nie len vo vzťahu k ozbrojeným zložkám. Bezpečnosť Európskej únie bude v budúcnosti len taká, aký budú mať členské štáty záujem na realizácii SZBP.

V priebehu podujatí tohto ročníka Národného konventu o Európskej únii bola téma „**Vstup SR do Eurozóny – vplyv a dôsledky**“ vnímaní ako aktuálna. Slovenská republika sa ocitla na prahu prijatia novej meny a potrebu diskutovať o ďalšom postupe a rizikách v novom prostredí mimoriadne prehĺbila finančná kríza vo svete. Podujatí sa zúčastnili hostia z rôznych sfér politického a odborného života, pričom s lektorskými prednáškami vystúpili zástupcovia verejného i mimovládneho sektora, ako aj reprezentanti akademickej obce: Štefan Grman (Úrad vlády SR), Darina Vološinová (Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove), Marián Nemeč (Ekonomická univerzita v Bratislave), Marta Orviská (Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela), Juraj Karpiš (INESS), Oto Košík (Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela), Eugen Valach (Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela), Jiří Dušek (Vysoká škola evropských a regionálnych štúdií), Alena Longauerová (Eximbanka), či analytik Martin Štochmaľ.

Vzhľadom k významu vývoja ekonomiky prebehla živá diskusia nielen medzi vystupujúcimi ale aj s príspevom publika. Prezentované boli mnohé stanoviská, pričom nezriedka bolo hľadanie konsenzu v odborných záležitostiach zložitú. Okrem iného vyplynuli z prednášok a diskusií nasledovné závery a odporúčania. Slovenská republika úspešne zavŕšila proces prechodu na jednotnú európsku menu, avšak vplyvy a dopady prijatia eura budú empiricky overiteľné až v priebehu nasledujúceho obdobia. Potrebné bude pozorne sledovať a zaznamenávať merateľné zmeny v ekonomických ukazovateľoch a rozlišovať pritom tie, ktoré súvisia so samotným prijatím eura a tie, ktoré budú zapríčinené inými faktormi. O zistených odchýlkach a ich príčinách treba verejnosť dôsledne a citlivo informovať. Zároveň je potrebné zamerať pozornosť na využitie a propagáciu pozitívnych vplyvov prijatia eura na regióny mimo metropolitných oblastí a to najmä prostredníctvom investícií do infraštruktúry a vzdelania. To je nevyhnutným predpokladom široko podporovanej požiadavky na vytvorenie hospodárstva založeného na vedecko-technických poznatkoch.

Účastníci podujatí venovaných téme prijatia eura upozorňovali na to, že okrem výhod spojených so vstupom do európskej menovej oblasti, je nutné byť si vedomý rizík. Najmä so vznikom finančnej a hospodárskej krízy treba pozorne vnímať náklady spojené so vstupom do systému, ktorý bude musieť vynaložiť veľký objem prostriedkov na ozdravenie bankového sektora. Na európskej úrovni bude pritom potrebné skvalitniť koordináciu hospodárskych politík, a to najmä v súvislosti so spoločnou snahou o zmiernenie následkov spomínanej svetovej hospodárskej krízy. Tá pravdepodobne spomalí proces rozširovania eurozóny. Aj napriek tomu by si však malo Slovensko stanoviť za svoj cieľ prenos skúseností z procesu legislatívnej a hospodárskej prípravy zavedenia novej meny na tie krajiny, ktoré sa na tento krok pripravujú v horizonte niekoľkých rokov.

Stretnutia na tému *Interkultúrny dialóg*, ktoré sa uskutočnili v októbri a decembri 2008 priniesli rôzne pohľady na problematiku, kde hlavnými diskutovanými okruhmi boli jazyk, identita, multikulturalizmus a jeho limity v podmienkach Európskej únie. Podľa Dagmar Hoschekovej sa treba venovať procesu spájania ľudí. Kultúra ako duchovné a materiálne spojivo môže mať integračnú funkciu v spoločnosti. Proces rozširovania EÚ je neustále otvorený a z dlhodobého hľadiska je potrebné definovať EÚ do vnútra, ale i voči ostatnému svetu. Odznali tiež názory, že náš vzdelávací systém nie je dostatočne pripravený na to, aby sme mohli rozvíjať interkultúrny dialóg tak ako si to vyžaduje súčasný vývoj. Chýba iniciatíva na vyučovanie jazyka slovenského na školách s maďarským jazykom, ale aj naopak.

Mimoriadna pozornosť sa venovala otázke komunikácie súvisiacej s rozvojom a rozširovaním technológií, ako aj prehodnocovaniu vzťahov medzi kultúrami, pričom už nie je možné deliť ich na vyššie a podriadené kultúry. Kultúry nie je možné definovať v závislosti od mocenského postavenia krajín. Základným vzťahom by mala byť rovnocennosť. Podobný názor zdieľa aj Marta Zágorská, ktorá uviedla, že prvé miesto má myšlienka rovnakého uznania všetkých kultúr. V súčasnosti nie je možné vytvoriť hierarchiu kultúr, následkom čoho nemôžeme vychádzať z preferencie myšlienky niektorých kultúr, najmä keď sa na problematiku pozeráme z medzinárodného pohľadu. Práve medzinárodná perspektíva sa ukazuje ako východisko pri interkultúrnom dialógu.

Podľa Lásla Öllösa je základom toho, aby mohol byť vedený interkultúrny dialóg skutočnosť, či sú príslušníci jednej kultúry schopní pochopiť alebo porozumieť príslušníkom inej kultúry. Naša identita sa skladá z rôznych prvkov, ktorých pôvod môžeme nájsť

v rôznych častiach sveta. Na základe tejto skutočnosti je potom možné ľudské pochopenie a dialóg. Ľudia sú schopný porozumieť iným skupinám tým, že si osvoja niektoré ich znaky.

V rámci diskusii sa tiež riešila otázka, či existuje možnosť prekrytia národných identít jednotlivých národov s európskou identitou. Diskutujúci sa zhodli, že v danom prípade by sa nejednalo o prekrytie národnej identity, ale skôr obohatenie národnej identity, čo bolo zhodnotené ako prínosné. K tomu je však nevyhnutné hľadať styčné body alebo znaky, ktoré majú jednotlivé národy spoločné.

V konečnom dôsledku možno zhrnúť, že väčšina príspevkov sa venovala hľadaniu spoločných východísk pre budovanie interkultúrneho dialógu ako aj podmienok za akých by tento dialóg mal prebiehať. Medzi najdôležitejšie postuláty patrí vzájomné poznanie kultúr, ich pochopenie a snaha osvojiť si niektoré prvky. Výsledkom by malo byť obohacovanie jednotlivých kultúr a postupné budovanie spoločnej európskej identity.

Stretnutia na tému **“Energetická bezpečnosť, klimatické zmeny a trvalo udržateľný rozvoj”** sa zaoberali problematikou vysoko aktuálnou vo vzťahu k súčasným vývojovým trendom svetového hospodárstva, aj vzhľadom k agende francúzskeho predsedníctva v Rade Európskej únie a rozširovaniu dimenzie energetickej bezpečnosti a trvalo – udržateľného rozvoja o politickú dimenziu. Aktéri konferencie sa zhodli, že je nevyhnutné formulovať dlhodobejšiu víziu energetickej bezpečnosti, presahujúcu cykly volebných období v Slovenskej republike, prepojiť energetickú politiku s trendom budovania poznatkovo – orientovanej spoločnosti a taktiež venovať vyššiu legislatívnu a finančnú pozornosť problematike klimatických zmien.

Ako uviedli diskutujúci, reforma konceptu energetickej bezpečnosti bude vyžadovať konzistentnú víziu rozvoja spoločnosti a na ňu nadväzujúcu strategickú doktrínu energetickej bezpečnosti v Slovenskej republike, pričom štátna politika v oblasti energetiky by mala byť plánovaná minimálne na dekády. Realizácia vízie a stratégie energetickej bezpečnosti v SR si bude vyžadovať podporu v zmysle zvyšovania počtu subjektov schopných vyvíjať nanotechnológie a produkty s vysokou pridanou hodnotou, teda komplexné a systematické budovanie prostredia schopného naplňať zmysel prijatej vízie.

Účastníci konferencie sa taktiež zhodli na potrebe zriadiť Centrum pre výskum obnoviteľných zdrojov energie a prispieť tak z hľadiska výskumu k plneniu klimaticko-energetického balíčka z 23. januára 2008. Nakoľko doposiaľ neexistuje zákonná úprava takéhoto vedeckého pracoviska, jeho pilotné pracovisko by mohlo byť podľa zúčastnených -

Dušana Húska, Ľuboša Juríka, či Jaroslava Antala z SPU Nitra a iných odborníkov - zriadené na pôde Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, ktorá má v danej oblasti dlhodobú tradíciu a taktiež potrebné odborné personálne zabezpečenie.

Pertraktovanou bola i otázka zvýšenia energetickej bezpečnosti SR podporou výroby biomasy, nakoľko SR patrí podľa vyjadrenia Európskej komisie z januára 2007 ku krajinám, ktoré sú vzdialené od plnenia svojich záväzkov. Pri súčasnom trende znižovania plochy úrodnej poľnohospodárskej pôdy sa diskutovalo aj o možných rizikách intenzívneho pestovania plodín na biomasu. Za jedno z najväznejších je považované zníženie produkčnej plochy pre produkciu potravín a zhoršenie vodného hospodárstva krajiny. V tejto súvislosti diskutéri poukázali tiež na rastúci význam vody ako suroviny, ktorý úzko súvisí s globálnym otepľovaním a zvyšovaním extrémnosti teplôt a varovali pred nekritickým prechodom na použitie biomasy bez vytvorenia dostatočných zásob energie.

Príležitosťou na riešenie načrtnutých problémov sa javí skvalitnenie zapojenia Slovenskej republiky do medzinárodných iniciatív a agentúr zaoberajúcich sa monitorovaním životného prostredia a jeho zmien. V tejto súvislosti sa perspektívnym javí predovšetkým program Kopernikus, ktorý prítomným predstavil Juraj Vall zo Slovenskej agentúry životného prostredia. Jedná sa o spoločný program Európskej komisie a Európskej vesmírnej agentúry (ESA), ktorého cieľom je poskytnúť Európe nezávislý globálny informačný systém podporujúci jej politiku monitorovania a prognostiky v oblastiach súvisiacich so životným prostredím v kontexte trvalo udržateľného rozvoja, a to prostredníctvom využívania údajov zo satelitných staníc a in situ.

Súhlasne bol prijatý i návrh klásť väčší dôraz na šetrenie a znižovanie energetickej náročnosti už súčasne používaných metód a prístrojov vyžadujúcich veľkú spotrebu elektrickej energie a zvyšovanie účinnosti jej využiteľnosti.

Z lektorských prednášok na tému energetickej bezpečnosti, klimatických zmien a TUR možno spomenúť napr. Martina Pitoráka (Ministerstvo hospodárstva SR), Miloslava Rosenberga, Petra Knapíka (Ekonomická univerzita Bratislava), či Andreja Noska (Central European University Budapešť), ktorí prezentovali veľmi podnetné príspevky vzhľadom k energetickej politike SR. Rovnako je potrebné vyzdvihnúť analýzy špičkových odborníkov na problematiku využívania biomasy (prof. J. Škvarenina, doc. J. Húska, prof. J. Viglaský, doc. J. Suchomel).

K téme „**Rozširovanie EÚ – dôležitý proces rozšírenia zóny bezpečnosti, stability a prosperity v Európe**“ sa v roku 2008 konali 3 podujatia. Najskôr to bol seminár, konaný 2.

októbra v Banskej Bystrici na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela. Ďalší seminár sa uskutočnil 4. novembra v priestoroch Prešovskej univerzity v Prešove. Záverečným podujatím cyklu bola konferencia, ktorá sa konala 2. decembra v Bratislave na pôde MZV.

Na všetkých podujatiach bolo badateľné, že otázka rozširovania EÚ sa úzko spája s vyčlenením zóny vplyvu únie a následným definovaním priorít v jednotlivých regiónoch.

Prvý seminár, konaný v Banskej Bystrici, bol sústredený na východné rozširovanie Európskej únie. Sledovanými témami boli možnosti a hrozby, ktoré z možného rozširovania môžu vyplynúť. Hlavné oblasti, na ktoré sa sústreďovala pozornosť, boli otázky členstva Turecka, balkánskych krajín a krajín východnej Európy v Európskej únii.

Prof. Lipková v príspevku o súčasnej pozícii Turecka označila hlavné problémy v tejto krajine, ktoré jej znemožňujú rýchlu a bezproblémovú integráciu do Európskej únie. Následná diskusia upozornila aj na problém absorpčnej kapacity únie. Napriek tomu sa diskutujúci zhodli, že Turecko by sa malo stať súčasťou Európskej únie, najskôr však musí splniť všetky podmienky, ktoré boli a budú kladené kandidátskym krajinám. V tomto duchu sa niesol aj príspevok Tomáša Koziaka na seminári v Prešove a vyplynul aj z diskusií o vnútorných inštitucionálnych reformách únie na bratislavskej konferencii.

Podobne ako téma Turecko vyvolala veľmi rozporuplné reakcia aj otázka rozširovania EÚ v potenciálne nestabilnom balkánskom regióne. Zároveň sa však všetci zhodli na tom, že Chorvátsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, ale aj ďalšie krajiny tohto regiónu, by mali byť súčasťou Európskej únie. Slovom Petera Mišíka, ktorý vystúpil na konferencii v Bratislave: „Slovenská republika nevidí žiadnu inú alternatívu pre Balkán, ako je vstup do EÚ.“ Peter Weiss na tej istej konferencii dodal, že aj keď je verejnosť proti rozširovaniu, elity na Slovensku by mali podporiť vstup krajín Balkánu do EÚ tak, ako na základe princípu solidarity pred vstupom Slovenskej republiky do EÚ elity v západných krajinách podporili tzv. "veľké rozširovanie".

Ďalším perspektívnym vektorom rozširovania je východný. K rozšíreniu týmto smerom sa na seminári v Banskej Bystrici vyjadril riaditeľ Odboru spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky MZV SR Peter Mišík. Podľa neho najväčší pokrok zaznamenala Ukrajina. Problémom je politická nestabilita v tomto štáte.

Rokovania Národného konventu o EÚ v pracovnej skupine „Rozširovanie EÚ – dôležitý proces rozširovania zóny bezpečnosti, stability a prosperity v Európe“ je možné považovať za veľmi úspešné. Prezentácie a následné diskusie okrem predurčili štyri dimenzie reflektovania danej témy z hľadiska bilaterálnych vzťahov medzi štátmi, z hľadiska rozvoja

a parity na úrovni multilaterálnych vzťahov, zaujímavý pohľad poskytla teoretická dimenzia (kritické teórie a ich zaradenie do systému moderných reflexií medzinárodného diania) so špecifikáciou na bezpečnostnú problematiku. Explikovanie možných postojov k sebaurčujúcim snahám tzv. neuznávaných štátov potvrdilo nutnosť riešiť túto problematiku len a výlučne nástrojmi medzinárodného práva, pretože má účelové nástroje.

Potrebné je spomenúť i pozitívnu klímu rokovania Národného konventu ktorú vytvorila práve účasť reprezentatívnych predstaviteľov. Akademické názory sa striedali s pragmatizmom a hodnotením konkrétnej činnosti, zástupcovia akademickej, rozhodovacej a výkonnej sféry aj tretieho sektora vytvorili aktívnu atmosféru rokovania práve na základe rôzneho prístupu k téme.

Z rokovaní pracovnej skupiny je možné vyvodiť niekoľko konkrétnych odporúčaní: Je potrebné udržiavať a zlepšovať podmienky pre rozvoj bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce s krajinami východnej a juhovýchodnej Európy prostredníctvom jednotlivých ministerstiev. Rovnako dôležité je prehĺbovanie spolupráce v rámci samospráv či už v hraničných regiónoch Európskej únie alebo za jej hranicami. Zároveň je žiaduce túto obdobnú spoluprácu rozvíjať aj vo sfére vzdelávania a medzi organizáciami 3. sektora. V procese rozširovania EÚ je potrebné brať do úvahy a citlivo pristupovať k názorom ďalších relevantných štátov, ktoré môžu byť protichodné voči záujmom EÚ. Je dôležité urýchlené schválenie a ratifikácia „Lisabonskej zmluvy“, ktorá v novej podobe prispeje k prehĺbeniu ale aj rozšíreniu Európskej únie, keďže sprehladní a zefektívni jej fungovanie.

Dňa 8. októbra 2008 sa konal v Prešove ďalší seminár zo sérií podujatí Národného konventu o Európskej únii. Približne 30 hostí privítal prodekan Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov profesor **J. Koper**, ktorý vo svojom príhovore vyzdvihol význam a myšlienku Národného konventu o EÚ. Po úvodnej prednáške **L. Šimka**, ktorý sa venoval predstaveniu HP Informačná spoločnosť a trvalo udržateľnému rozvoju, vystúpil so svojim príspevkom **Peter Karpáty** zo spoločnosti Microsoft Slovensko na tému Horizontálne priority NSRR. V ďalších dvoch príspevkoch sa zaoberali rečníčky, **Daniela Drobná** z UMB v Banskej Bystrici a **Valéria Zavadská** zo Štátnej vedeckej knižnice v Prešove, implementáciou horizontálnych priorít NSRR v kontexte rozvoja ľudských zdrojov a vedomostnej spoločnosti na Slovensku. Podľa názorov prezentujúcich a aj diskutujúcich účastníkov, orientácia na spomínané dopytovo orientované projekty (napr. vytváranie centier excelentnosti) nepredstavuje najvhodnejší spôsob ako v oblasti výskumu a vývoja prinášať čo najefektívnejšie a čo najprínosnejšie výsledky. Vzájomné prepájanie vysokých škôl a národne orientované projekty by teda viedli nielen k lepšiemu využívaniu finančných prostriedkov, ale

aj k lepšiemu naplneniu cieľov Operačného programu výskumu a vývoja. Zhoda nastala aj v konštatovaní, že podoba NSRR je príliš štruktúrovaná, čo prináša so sebou problémy hlavne pre užívateľov/žiadateľov o financovanie, pre ktorých je veľmi zložitá orientovať sa nielen v rozlišovaní horizontálnych a vertikálnych priorít, ale celkovo v danej problematike. V súvislosti s podávaním žiadostí o financovanie projektov ako i so systémom platieb prostredníctvom refundácií bolo viac krát zdôraznené, že súčasná príliš veľká administratívna náročnosť, brzdí efektívne napĺňanie cieľa jednotlivých predložených projektov. Rovnako sa v tejto súvislosti diskutujúci zhodli na potrebe uskutočňovania preselektie projektov spojenej so zavedením systému predvýziev zameraných na posúdenie relevantnosti projektov, s čím sa koniec koncov viaže i minimálna administratíva. Je taktiež neodškriepiteľným, že knižnice zohrávajú nezastupiteľnú úlohu pri budovaní informačnej spoločnosti.

Témou horizontálnych priorít NSRR sa zaoberala aj konferencia konaná dňa 13. novembra, na ktorej sa zúčastnili významní rečníci. Prvým bol **Daniel Ács**, štátny tajomník Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, ktorý vystúpil s príspevkom na tému „Súčasná a budúce požiadavky SR na kohéznú politiku EÚ“. Zdôraznil presadzovanie vlastných záujmov SR v EÚ. Dominantnou zostáva politika súdržnosti a s tým spojená územná súdržnosť. Veľký priestor venoval štátny tajomník aj prioritám Slovenska ako infraštruktúra, znalostná ekonomika, vzdelávanie a podpora nezamestnanosti, mestský rozvoj či hospodárenie s vodou. Ako druhý vystúpil štátny tajomník Ministerstva školstva SR **Jozef Habánik** s príspevkom „Transfer poznatkov v procese technologických zmien“. Venoval sa najmä problémom presunu poznatkov do hospodárskej sféry a nedostatočnej kapacity pre moderný výskum a slabej interakcii medzi VŠ a SMEs. Dôležitými preto budú transfer poznatkov a opatrení, obnova technickej infraštruktúry, podpora centier excelentnosti či technologických centier. Je takisto potrebné napĺňať zámery v oblasti podpory vzdelávania a formovania poznatkovo orientovanej ekonomiky. Veľmi zaujímavý príspevok ponúkol **Peter Magyvaši** zo Stredoeurópskeho technologického inštitútu. Podľa neho základom lisabonskej stratégie by mala byť kvalita a udržateľnosť života občanov EÚ, hospodársky rast a zamestnanosť, založené na ľudských zdrojoch, vede, výskume a celoživotnom vzdelávaní. V ďalšej časti sa venoval aplikácii v rámci modelového príkladu CEIT. Poslednými dvomi prednášajúcimi boli **Ján Králik** z FPVMV UMB a **Michal Borguľa** zo združenia ekonómov SPOS. Obaja hovorili o decentralizovanosti regionálnej politiky EÚ, v poslednej časti najmä o národohospodárskej časti vízie TUR, problematike znalostnej ekonomiky, zahraničných investícií a na tému stavu podporných mechanizmov pre odbytové možnosti slovenských výrobcov.

Popri iných zahraničnopolitických témach podujatí Národného konventu o Európskej únii si svoje miesto našiel aj jeden seminár s názvom „**Aktuálne otázky vonkajších vzťahov EÚ – Transatlantické vzťahy**“. Seminár na túto tému sa uskutočnil 30. októbra 2008 v aule Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici. Na tomto podujatí vystúpili s prednáškami profesor Oskar Krejčí z Vysokej školy medzinárodných a verejných vzťahov v Prahe, Peter Weiss z Ekonomickej univerzity v Bratislave a Róbert Ondrejcsák z Centra pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA).

Ako napovedá názov tohto podujatia, hovorilo sa predovšetkým o politických, bezpečnostných, vojenských a ekonomických vzťahoch medzi Spojenými štátmi a Európskou úniou, resp. jej jednotlivými členmi, teda aj Slovenskom. Predovšetkým prednášky O. Krejčího a R. Ondrejcsáka sa venovali rozdielom v postojoch amerických prezidentských kandidátov k otázkam vzťahov s EÚ, multilateralizmu a pod. Pri snahe o určité zhrnutie by sme mohli povedať, že bez ohľadu na osobu nového amerického prezidenta, ktorá ešte v čase konania seminára nebola známa, obaja predpokladali zachovanie určitej kontinuity v kľúčových otázkach zahraničnej politiky USA. Taktiež je možné očakávať určitý posun od unilaterálneho pôsobenia v medzinárodných vzťahoch k väčšiemu multilateralizmu. Pritom je ale potrebné zdôrazniť, že Američania chápu tento multilateralizmus odlišne ako Európania. Americkej zahraničnej politike bude aj naďalej dominovať snaha zachovať si pozíciu hegemóna v medzinárodnom systéme.

Peter Weiss sa vo svojej prednáške zamerával viac na vnímanie transatlantických vzťahov z pozície Slovenska ako člena EÚ. Zdôraznil, že Slovensko má podľa svojej Bezpečnostnej stratégie záujem na posilňovaní transatlantického partnerstva a rozvoji dobrých vzťahov medzi USA a EÚ, ako aj medzi NATO a EÚ. Tu je však potrebné vyriešiť určité inštitucionálne otázky a taktiež vymedziť kompetencie zahraničnopolitického pôsobenia týchto organizácií. Tvorcovia zahraničnej politiky SR by sa podľa P. Weissa mali naučiť uvažovať nie len v kategóriách národného záujmu Slovenska, ale aj záujmu tých medzinárodných organizácií, ktorých je SR členom. Tu je potrebné, aby bol v otázkach zahraničnej politiky dosiahnutý silný vnútropolitický konsenzus.

V záujme posilnenia vlastného medzinárodného významu by mala EÚ dosiahnuť podobný konsenzus a jednotu aj v otázke vzťahov k USA. Je treba zdôrazniť, že USA stále ostávajú hlavným garantom európskej bezpečnosti a vo väčšine (nie len) bezpečnostných otázok sú najbližším partnerom Európskej únie.

1.4 Podujatia Národného konventu o Európskej únii v r. 2008

Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Matej Bela v Banskej bola od v roku 2008 organizátorom projektu "Národný konvent o Európskej únii". V zmysle záujmu inštitucionálneho zabezpečenia celonárodnej debaty o Európskej únii ako jedného z koncepčných cieľov, sa koordinačnému tímu podarilo počas tematických stretnutí posilniť regionálnu dimenziu verejnej debaty o Európskej únii, aktualizovať a autentifikovať informovanie verejnosti o súvislostiach vstupu Slovenska do EÚ. Národný konvent o Európskej únii vytvoril niekoľko diskusných skupín, ktoré sa v kontexte so stanovenými prioritami a tematickou platformou Národného konventu o EÚ na rok 2008 schádzali počas konferencií a seminárov v šiestich slovenských mestách a to v Bratislave, Banskej Bystrici, Prešove, Nitre, Zvolene a Sládkovičove.

Zoznam podujatí je nasledovný:

Téma	Dátum	Miesto konania	Formát
1. Energetická bezpečnosť, klimatické zmeny a trvalo udržateľný rozvoj	01. 07. 2008	Zvolen	Konferencia
2. Spoločná poľnohospodárska politika EÚ a regionálny rozvoj	08. 09. 2008	Bratislava	Konferencia
3. Budúce vyhliadky SZBP EÚ vo svetle úprav obsiahnutých v „Lisabonskej zmluve“ (vrátane problematiky Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky)	17. 09. 2008	Banská Bystrica	Konferencia
4. Energetická bezpečnosť, klimatické zmeny a trvalo udržateľný rozvoj	30. 09. 2008	Nitra	Seminár
5. Rozširovanie EÚ – dôležitý proces rozšírenia zóny bezpečnosti, stability a prosperity v Európe	02. 10. 2008	Banská Bystrica	Seminár
6. Horizontálne	08. 10. 2008	Prešov	Seminár

priority Národného strategického referenčného rámca na roky 2007 – 2013 ako spôsob rozvoja vedomostnej spoločnosti na Slovensku			
7. Budúce vyhliadky SZBP EÚ vo svetle úprav obsiahnutých v „Lisabonskej zmluve“ (zahŕňajúc problematiku Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky)	17. 10. 2008	Bratislava	Seminár
8. Vstup SR do eurozóny – vplyv a dôsledky	20. 10. 2008	Prešov	Seminár
9. Interkultúrny dialóg	24. 10. 2008	Sládkovičovo	Konferencia
10. Aktuálne otázky vonkajších vzťahov EÚ – Transatlantické vzťahy	30. 10. 2008	Banská Bystrica	Seminár
11. Rozširovanie EÚ – dôležitý proces rozšírenia zóny bezpečnosti, stability a prosperity v Európe	04. 11. 2008	Prešov	Seminár
12. Horizontálne priority Národného strategického referenčného rámca na roky 2007 – 2013 ako spôsob rozvoja vedomostnej spoločnosti na Slovensku	13. 11. 2008	Banská Bystrica	Konferencia
13. Spoločná poľnohospodárska politika EÚ a regionálny rozvoj	18. 11. 2008	Nitra	Seminár
14. Vstup SR do eurozóny – vplyv a dôsledky	20. 11. 2008	Banská Bystrica	Konferencia
15. Budúce vyhliadky SZBP EÚ vo svetle úprav obsiahnutých v „Lisabonskej zmluve“ (zahŕňajúc problematiku Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky)	24. 11. 2008	Banská Bystrica	Seminár
16. Rozširovanie EÚ – dôležitý proces rozšírenia zóny bezpečnosti, stability a prosperity v Európe	02. 12. 2008	Bratislava	Konferencia
17. Vstup SR do eurozóny – vplyv a dôsledky	04. 12. 2008	Bratislava	Seminár
18. Interkultúrny dialóg	09. 12. 2008	Banská Bystrica	Seminár

V priebehu roku 2008 sa uskutočnilo spolu 18 podujatí. Z toho 7 konferencií a 11 seminárov.

1.5 Financovanie Národného konventu o Európskej únii 2008 (sumárna tabuľka; vypracovaná podľa finančnej správy)

POLOŽKA	SUMA/SKK
Expertná príprava, záznam spracovanie a distribúcia výstupov, honoráre koordinátorov, odb. a výkon. asistentov	456.000,00
Mediálne výstupy a propagácia	56.700,00
Ubytovanie	2.000,00
Cestovné	21.789,00
Občerstvenie	192.566,30
Telekomunikačné náklady, kancelárske potreby, udržiavanie internetovej stránky, poštovné	98.509,00
Tlmočnicke služby	8.000,00
Odvody do fondov	5.467,00
Prenájom priestorov	93.976,00
SPOLU	935.007,30

1.6 Medializácia

Projekt NK o EÚ sa podarilo prezentovať nielen prostredníctvom celoslovenských printových a audiovizuálnych médií, ale čo organizátori považujú za úspech podarilo sa NK o EÚ priniesť aj ľuďom bližšie do regiónov a to prostredníctvom printových a audiovizuálnych regionálnych médií. Za najvýznamnejších mediálnych partnerov na podujatiach NK o EÚ v roku 2008 môžeme považovať novinárov zo slovenských (SITA, TASR) a zahraničných (ČTK, Reuters) tlačových agentúr, printových médií s celoslovenskou pôsobnosťou (SME, Pravda, Hospodárske noviny), audiovizuálnych médií s celoslovenskou pôsobnosťou (STV, TA3, Slovenský rozhlas, Markíza). S regionálnych médií môžeme

spomenúť účasť v podobe printových médií a to napríklad: MY SME, Spravodajca Regionálneho európskeho informačného centra a audiovizuálnych médií ako je Rádio Lumen a AZTV. Výstupy NK o EÚ boli taktiež predmetom diskusií na rôznych internetových fórach, z ktorých môžeme spomenúť napríklad: Euractive.sk, eTrend.sk a mnohé iné. Výstupy o jednotlivých podujatiach NK o EÚ prinášali médiá vo viac ako 80 informačných výstupoch.

Výstupy a príspevky z jednotlivých podujatí (konferencie a semináre) sú zverejnené na internetovej stránke národného konventu (<http://www.fpvmv.umb.sk/www/nkeu/>). Jednotliví partneri NK o EÚ (MZV SR, NR SR, ÚV SR a iné) taktiež na svojich internetových portáloch zverejnili buď čiastkové výstupy alebo prelinkovanie na oficiálnu stránku Národného konventu o EÚ. Počas jednotlivých stretnutiach Národného konventu o EÚ boli všetci účastníci k dispozícii na tlačových konferenciách, ktoré sa konali takmer pri všetkých podujatiach NK o EÚ.

1.7 Záver a odporúčania do budúcnosti

Národný konvent o EÚ sa od svojho založenia v roku 2001 etabloval ako cenná platforma otvorená verejnej diskusii o agende Európskej únie a o pozícii Slovenskej republiky v rámci EÚ. Tento koncept by mal byť aj na základe už dosiahnutých výstupov zachovaný aj v budúcom období. Kontinuita tohto typu nepochybne umožňuje ďalšie zveľaďovanie už dosiahnutých výsledkov. Vo svojom charaktere NK o EÚ ostáva otvorený účasťou a názorom členov občianskej spoločnosti z domova i zahraničia. Doterajšie skúsenosti z roku 2007 a 2008 potvrdzujú správnosť tendencie presadzovanej Úradom vlády SR a MZV SR, aktivizovať diskusiu na európske témy v rôznych regiónoch Slovenska a intenzívnejšie zapájať do nich aj akademickú sféru. Ukazuje sa, že kľúčovou výzvou, ktorá stojí pred nami, je ešte efektívnejšie prepojenie akademickej a decíznej sféry.

Poslanie Národného konventu o Európskej únii si vyžaduje zachovanie flexibility a pružnú reakciu na európsku agendu a témy, ktoré sú kľúčovými pre jednotlivé predsednícke štáty .

Strategickou a zároveň takmer jedinou trvalo – udržateľnou víziou Národného konventu na regionálnej úrovni je neustále prehlbovanie inštitucionálnej platformy zriadenia v interakcii s rozširovaním pôsobnosti nových pracovných skupín, perspektíva z titulu prizvania ďalších predstaviteľov akademickej a odbornej obce ako aj inej zainteresovanej verejnosti,

ktorých prítomnosť z dlhodobého hľadiska korešponduje so základnou štruktúrou konventu ako nezávislej a demokraticky hodnotiacej inštitúcie.